

LBRIS

We know
books

Carol al II-lea

ÎNTRE DATORIE ȘI PASIUNE

Însemnări zilnice

VOLUMUL IV

1943-1945

Publisol.ro

Ediție îngrijită de
Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion

Cuvânt introductiv | **7**

1943 | **21**

1944 | **202**

1945 | **368**

Note | **555**

Bibliografie | **575**

Indice - nume de persoane | **577**

<R. 23, c. 576, p. 384> Vineri, 1 ianuarie

Începe un an nou, plin de nădejdi, plin de dorințe. Să dea Dumnezeu ca <dorința>* mea, trimisă tuturor, pentru un an victorios să se împlinească în plin. Evenimentele din ultima vreme ne îndrituiesc a fi optimiști, cu toate greutățile ce mai stau în cale și cu toate prostiile ce, din păcate, le fac conducătorii supremi ai Națiunilor Unite. Victoria... – iată primul scop ce trebuie atins în decursul anului ce vine... Mi-e teamă că va fi o victorie care va fi dobândită prin preponderența materialului produs de USA, nu de valoarea conducătorilor și comandanților anglo-saxoni, cari, în afară de Mac Arthur, se arată destul de slabi.

Din fericire, iată că Franța a intrat din nou în joc, ea, cel puțin, are generali cari își cunosc meseria. Să nădăjduim că sfaturile lor vor fi ascultate.

Dar în afară de acest aspect pur militar al războiului <e> și acel politic, economic și social, care pe mine m-îngrijorește și mai mult. Așa-numite elemente democratice, și mai ales acele ale USA, <c. 576, p. 385> sunt complet chinezi în ce privește condițiile din Europa. Ei cred că ce este bun la ei este aplicabil lumii întregi, și aci este primejdia. În Anglia se pășește către un comunism de stat, care va avea consecințe dezastruoase pentru economia generală.

Grija mea merge, în primul rând, către Țara mea, ea este mai primejduită decât celelalte, dacă nu se dă posibilitatea de a se face ceva pentru ea.

Întâiu, în situația de astăzi, se găsește în câmpul celor bătuți, pe urmă, înaintarea Armatei Roșii spre Europa, care se va face,

* Omisiune.

dacă nu intervine ceva urgent, prin Țara noastră; cu ajutorul numărului destul de mare de prizonieri din URSS se vor face toate eforturile pentru a o comuniza. Să ne rugăm fierbinte Celui Atotputernicul ca o rază de lumină să străfulgereze mințile acelor cari au răspunderea.

Și vremea și-a luat hainele de sărbătoare azi, e cald în soare, chiar foarte cald. La 12, am fost poftiți de Dan Finley, de la Ambasadă, să luăm tradiționalul lor egg-nog*. Era destul de multă lume și toți au făcut cele mai calde urări pentru anul ce vine. Duduia, nesimțindu-se destul de <c. 577, p. 386> puternică, n-a putut veni și aceasta a pricinuit multe semne de simpatie pentru ea. Mrs. Finley, care-i președinta Crucii Roșii Americane din Mexic, mi-a spus că a și semnat cele două diplome ale cursurilor de prim-ajutor și că o consideră pe Duduia ca una din cele mai bune și îndemânatece lucrătoare ale lor.

După-masă, la 5, Colonia română și Comitetul „României Libere” au venit să prezinte urări. Au venit în număr destul de mare și atmosfera a fost caldă. Am vorbit cu toți de treburile lor, cei mai mulți sunt comercianți și, pentru acei cari pot să-și procure mărfuri, lucrurile merg destul de bine. Seara, între noi, am jucat pichet.

Știrile din lume sunt bune: de pe frontul sovietic, unde, după un an de luptă, s-a reușit să rupă din ghearele naziste Veliki Luki și capitala Republicii Kalmuce. Mai prost însă este chestiunea franceză. De Gaulle, cu drept cuvânt, are obiecțiuni de a colabora cu acei cari au fost creaturile Vichy-ului. În aceasta este susținut de Anglia, iar cele ce le face Eisenhower, ca, de pildă, recunoașterea generalului Juin <drept> comandantul trupelor franceze din Africa de Nord, este o operă a USA.

<c. 577, p. 387> Anglia, de astă-dată, are dreptate, vrea să dea lui de Gaulle un rol politic, lucru la care State Department se opune, tot din teoriile democratice, cari cer a nu se anticipa

* Băutură făcută din ouă, lapte sau frișcă, zahăr și vin sau alcool.

IBDIS | We know

asupra viitorului regim al Franței. De ce oare democrațiile au specialitatea de a săpa autoritatea? Am mai aflat că românii ce se găesc în sudul Franței au făcut un efort de a pleca în Spania, dar că trenul lor a fost oprit la graniță și ei, toți, concentrați la Paris. Ce se va întâmpla cu acești nenorociți, numai Dumnezeu știe.

Sâmbătă, 2 ianuarie

Bucuria telegramei lui Perdigão, de alaltăieri, a fost mult micșorată prin primirea unei scrisori de la el, în cari spune că Guvernul Spaniol n-a livrat decât lucrurile considerate de Legația noastră ca fiind obiecte personale. Această expresie este atât de elastică, încât permite orice interpretare. Această veste a îngrijorat-o mult pe Duduia. La această depărtare, orice <c. 578, p. 388> conjunctură este zădarnică, mai bine să așteptăm și să vedem.

După-masă, Berger a venit să joace pichet cu Ernest, care și-a recuperat ceva din pierdere.

Afară de asta, numai știrile de pe frontul sovietic, cari par bune.

Duminică, 3 ianuarie

Zi liniștită și ceva mai caldă. Am petrecut mult, după-amiază, cu papagai, cari au luat obiceiul de a se plimba, către seară, ca niște găini, prin grădină.

Altfel, nimica de însemnat. Știrile tot aceleași, sovieticii continuă a avea suc<c>ese, cari, dacă se dezvoltă, ar putea deveni interesante.

Luni, 4 ianuarie

Vremea s-a mai încălzit nițel azi, cerul e acoperit și frunzile cad, parcă <e> o zi de toamnă.

Seara, la cinema cu Duduia, am văzut un <c. 578, p. 389> film bun, cu Clark Gable și Lana Turner, o poveste de reportaj de război.

Pe urmă, am cînat în restaurantul care, pe vremea lui Don Porfirio, fusese cel mai șic din Mexico: „Prendeso”; azi e curat, dar nu iese din comun.

Dacă știrile din URSS sunt adevărate, lucrurile acolo ar trebui să meargă bine și cleștele de la Stalingrad să se închiză în curînd. Am însă impresia că germanii au lăsat acolo numai unități de sacrificiu, între cari, un destul de mare contingent românesc.

Marti, 5 - duminică, 10 ianuarie

Toată această săptămână am muncit din răspuțeri, după concepția climaterică de aci, să sfârșesc notițele cari vreau să le înmînez lui Messersmith. Lucru destul de lung și de migălos, care m-a făcut să scriu toată săptămîna. Concep și scriu mai întîi în românește, pe urmă vin[e] traducerea și scrisul în englezește, cu ajutorul dicțio<narului>, <c. 579, p. 390> ca să fiu corect și clar în expresiuni. Aceasta cere timp, dar constat că citind, de cînd sunt în Mexico, mult englezește și făcînd foarte multe cuvinte încrucișate, am învățat multe vorbe și multă o<r>tografie. Am pregătit 5 note. Prima privește chestiunea „României Libere”; a doua atacă chestiunea sferelor de influență; a treia, împărțirea Germaniei; a patrulea (*sic*), holdingul pentru economia germană de după război; și a cincea, pentru un ajutor economic țărilor lipsite de mijloace, ca să se poată dezvolta normal. Sunt, poate, în aceste foi, cîteva idei noi cari răstoarnă multe din concepți<i>le și obiceiurile vechi, sunt idei, după convingerea mea, sănătoase și, dacă <ar fi> adoptate, ar putea să schimbe multe din fața lumii viitoare. Teama mea cea mai mare este că părțile noastre ale Europei să nu fie lăsate la cheremul Sovietelor; ar fi cea mai mare nenorocire. Pe urmă, cum politica Statelor Unite se schimbă cu președinții, ele trebuiesc, cît mai e timp, angajate formal în această politică de participare la chestiunile mondiale și la frînarea progresului comunisto-sovietic spre centrul Europei.

<c. 579, p. 391> Am rămas deci toată această săptămână lipit de masa mea de lucru, abia duminică, după ce am terminat,

LIBRIS | We know BOOKS

m-am dus, pentru un bridge-party, la Helen Boynton. Sâmbătă am avut plăcerea de a revedea prietenii noștri[i], Millerii, cari s-au întors din USA.

Din lume, în acest răstimp, nimica prea important, afară de evenimentele de pe frontul URSS, unde, în ciuda lăudăriei nefârșite a[le] sovieticilor, e<i> totuși fac progrese importante. Pentru mine se pune întrebarea dacă într-adevăr este o înaintare a Armatei Roșii sau, ca în anul trecut, o retragere a germanilor. Din Africa de Nord, în afară de oareșicare activitate aeriană, operați<i>le au lânchezit complet. Mai interesant<ă> este dezvoltarea situațiunei politice franceze din Algeria. Lucrurile par a merge destul de greu. Giraud nu se grăbește a răspunde, decât cu vorbe goale, la propunerile de înțelegere ale lui de Gaulle. Adevărat este că înlăturarea elementelor Vichy-iste dimprejurul primului cere câțva timp. Urmăresc cu mult interes toate aceste desfășurări, cercând să trag din ele învățăminte pentru mai târziu.

<c. 580, p. 392> Luni, 11 ianuarie

În sfârșit, astăzi, întrevederea cu Messersmith. După ce, în decursul zilei, am reușit să termin cu punerea notelor mele la punct, seara am fost la Ambasadă. Am remis hârtiile pregătite și, în decursul unei conversațiuni, am insistat asupra acțiunei mele pentru a scăpa Țara. Am arătat că, în această acțiune, eu sunt complet dezinteresat și că pentru mine este o datorie de neînfrânat de a face această operă. Țara n-are dreptul de a suferi din cauza acțiunilor unor oameni cari n-au putut face ce au făcut decât în urma unei revoluții pusă la cale de către nemți. Mai mult încă, dorința lui Mihăiță de a lua contactul cu mine arată și mai importantă această misiune ce mi-am asumat-o. Messersmith a fost foarte cald și mi-a spus că este indignat de atitudinea țării lui față de mine, că o consideră, nu numai nedreaptă, dar și neumană; e cea mai mare rușine pentru Statele Unite. Ca element nou, mi-a arătat că trebuie să fie o intrigă destul de adâncă, țesută <c. 580, p. 393> de Davila și ajutată de atitudinea englezească.

Nu promite nimica, dar e sigur că va clarifica această intrigă. O singură aluzie a făcut-o la afacerea Austeen, spunând că este păcat că am căzut pe mâna unui escroc și că n-am avizat Ambasada, lucru ce l-am recunoscut.

Mi-a cerut detalii asupra lui Maniu, pe cari i le-am dat, arătând clar figura acestui trist tip de politician caracteristic opoziționist.

Pe urmă, a mai avut o conversație cu Ernest, care i-a arătat activitatea mea din trecut și desfășurarea politicei mele și a României în ultimii ani.

Marti, 12 - miercuri, 13 ianuarie

Vremea s-a îmbunătățit și s-a încălzit. Nemaivând atâta treabă, marți am putut ieși și face câteva cumpărături.

Miercuri ne-a venit noua mobilă pentru dormitor, care a transformat complet înfățișarea <c. 581, p. 394> odăii.

Seara, cocktail la Bursley. L-am văzut pe Messersmith, care mi-a spus că a cetit hârtiile mele și le-a găsit așa de clare, încât n-au nevoie de nici o lămurire în plus*.

<R. 22, c. 399, p.1> Joi, 14 - luni, 18 ianuarie 1943

Vremea s-a încălzit, așa încât chiar noaptea poți să ieși fără palton, ziua e chiar cald de tot.

Ca activitate socială, vineri o sindrofie la Nan Conway, cu obișnuitul bridge. Am ieșit de mai multe ori în oraș, după-amiază, făcând câteva cumpărături superflue și flanând** nițel. Dudui<e>i, din nou, nu-i <este> bine, încât a stat tot timpul în casă și destul de mult în pat. Duminică, mi-am făcut plăcerea de a face ceva muzică, ceea ce m-a întristat, dar mi-a ușurat sufletul.

Messersmith a plecat și cu drumul lui se nasc noi speranțe. După știrile din ziare, România este într-o stare de oboseală

* Aici este sfârșitul volumului 11 D din însemnări, în continuare reproducem însemnările din volumul 11 E, dintre 14 ianuarie 1943 și 6 ianuarie 1944.

** Hoinărind.

LIBRIS

We know
BOOKS

morală foarte mare, 25 de divizii au fost măcinată acolo pe frontul sovietic, ceea ce a sleit Țara. După încercarea de răzvrătire a Gărzii de Fier, iată că din nou cei doi Antonești s-au dus în pelerinaj la Hitler, ceea ce arată că Mareșalul și-a revenit din anunțata paralizie. Toate acestea sunt o nouă probă că terenul se pregătește pentru un reviriment și, dacă mi s-ar da ceva ajutor, <c. 400, p. 2> aş putea face multe.

În sfârșit, Berlinul a fost serios bombardat de RAF, sâmbătă și duminică noaptea. În URSS, înaintarea Armatei Roșii, sau retragerea nemților, este cam greu de deslușit, continuă. Ca rezultat este cam același: Armata Roșie câștigă teren. Succese și la Guadalcanal și în Noua Guinee, iar în Libia, Armata a 8-a și-a reluat marșul înainte. Mai pro<a>st<ă> este starea francezilor, înțelegerea între de Gaulle și Giraud tot întârzie. E ceva necurat acolo și mi-e teamă că e o prostie a americanilor la mijloc.

Marti, 19 ianuarie

Până seara, nimica de însemnat. La 6, Hoyt Morris, care s-a întors de la Detroit și vine să mă vadă. Aduce știri de la părintele Moraru și ceialalți. Li s-a dat drumul din închisoare, în așteptarea judecății au chiar libertatea de a circula. Asupra judecății părerile sunt împărțite, părintele Opreanu o dorește, iar.....*

<c. 400, p. 5> puternică a Sovietelor, prin mijlocirea lui Litvinov, care ar dori să mă scoată complet din lumea politică. Își dau seama că, în viitor, vor avea de furcă cu mine în nesățioasa lor dorință de a ajunge la Constantinopol. Această opoziție, astăzi răufăcătoare, mâine ar putea să se întoarcă, în Țară, spre folosul meu.

Duduia nu e bine, încât n-a putut veni cu mine la Legația Belgiei, unde era o serbare de binefacere în folosul copiilor orfani de acolo. Lume multă, în mare parte necunoscută, mai mult francezi și belgieni. Am avut plăcerea de a face

* Lipsesc paginile 3-4.

cunoștința reprezentantului oficial al lui de Gaulle, Maurice Garreau Dombosle, un diplomat de carieră, cred din ramura consulară, foarte plăcut, adevărat tip de francez, am stat mult de vorbă cu el. Mai important e ce mi-a povestit despre situația lor grea, care vine din cauza atitudinii de nepriceput a [1] State Departmentului. Englezii au fost mai rezonabili și acei cari de la început au avut o atitudine perfectă au fost, din nenorocire, Sovietele. Pe urmă, mi-a spus <c. 401, p. 6> că foarte greu merge cu unificarea francezilor, nu din cauza șefilor, cari s-ar înțelege ușor, ci din cauza anturajului lui Giraud.

Întors acasă, am jucat pichet cu Ernest, care a câștigat cea mai mare partidă ce am văzut-o vreodată, de 1606 puncte.

În Libia, merge bine, o coloană a Armatei a 8-a a ajuns la 80 klm de Tripoli.

Miercuri, 20 - joi, 21 ianuarie

Aceeași viață fără variații. Joi, Berger la cină, mai ales spre a permite lui Ernest să joace și să-și recupereze ceva din pierderile lui; a avut noroc.

Îngrijorătoare însă este starea Dudui<e>i, care tot ace<e>ași este și, în plus, o nervozitate care din ce în ce se înrăutățește. Orice este un pretext de supărare, a apucat-o și un dor de ducă. Tot joi am fost din nou să joc golf. Se înțelege că a mers prost.

Din lume, pe frontul sovietic într-adevăr <c. 401, p. 7> o înaintare serioasă și o parte din trupele Axei au fost încercuite la Stalingrad. În Libia, Tripoli e ca și căzut¹.

Vineri, 22 ianuarie

O zi ceva mai bună de punctul de vedere moral. După-masă, am ieșit să facem cumpărături cu Duduia. Am fost, pe urmă, la cinematograful, unde am văzut un film destul de nostim, *The Glass Key*, cu Veronica Lake. Am terminat ziua cinând în doi la restaurantul „Marsilia”. Acolo am întâlnit pe Tilly de Rivas, cu prietenul ei, Ralph Alguera, cari ne-au poftit la masa lor. El,

care de obicei este un mut, fiind nițel ciupit, a fost plin de vervă și ne-a făcut să râdem în hohote, povestind întâmplările lui cu organizarea apărării teritoriale. El este comandant cu gradul de lt. colonel la Cuernavaca și făcând exerciții cu peonii de acolo, aceștia l-au întrebat când vor primi muniții ca să pornească împotriva „gringos”-ilor (americanilor). Cu toate binefacerile <c. 402, p. 8> ce le au în urma Statelor Unite, a mai rămas în pătura necultă amintirea luptelor din 1847 și mai târziu, cam cum era, în copilăria noastră, noțiunea de inamic sinonim <ă> cu turcii.

Trecând, așa, prin oraș și uitându-ne la străzi și prăvălii, facem, cu Duduia, observația ce aspect civilizată are această capitală, păcat însă că această civilizație n-a pătruns încă în masa populației, care a rămas destul de primitivă.

Sâmbătă, 23 ianuarie

Zi mai proastă, starea de nervi a Dudui <e> i a ajuns la un grad nemaipomenit, la aceasta contribuie foarte mult și lipsa de somn. Pe mine aceasta mă deprimă la cel mai înalt grad.

Am primit unul din ziarele românești din America, conținând știri din Țară. Pe larg se vorbește de acea încercare de răzvrătire a Gărzii de Fier. Spiritul este însă că omul cel mare <c. 402, p. 9> al viitorului va fi tot Maniu, nici de la distanță nu scap de această stafie. Desigur că, în urma succeselor Armatei Roșii, nemulțumirea în Țară trebuie să crească și aci, în depărtare, mă apucă năbădăile că sunt imobilizat și fără mijloace de acțiune. Raportul promis de Pangal nu sosește și Dumnezeu știe când va veni, toate acestea mă îngrijoresc și-mi încordează și mie nervii la extrem.

Știrile de pe fronturile de luptă sunt din ce în ce mai bune, Tripoli a căzut, aceasta pune capăt dominațiunii italiene coloniale și-mi aduce aminte de orele de înfrigurare din Sevilla, în cari urmăream înaintarea britanică spre Tobruk etc. În sfârșit, după 2 ani, această cucerire a Libiei este un fapt împlinit.

Afară de gânduri, nimica, am stat acasă liniștiți. Azi e ziua Unirii, deci gândurile mele se duc <c. 403, p. 10> către Țară. Mă gândesc și eu prin cât s-a trecut spre a ajunge la această înfăptuire, începând de la acele zile din 1859, când cele două Principate surori au alcătuit România, până în acea zi luminoasă de 1 Decembrie 1918, care ne-a adus Transilvania, dar ne-a adus și pe Maniu. Anul acesta se vor împlini 25 de ani de atunci, și câte dureri și pierderi ne-au adus acești ani din urmă. În nici o țară mai mult decât în cazul României <nu> se poate vede efectul dizolvant al pangermanismului și absoluta carență a așa-numitelor Mari Puteri diriguitoare față de aceste elemente dizolvante. Sentimentalism stupid, miopie îngrozitoare a acelor cari ar fi să vază unde era adevăratul lor interes și de unde venea înspăimântătoarea primejdie. La aceasta vine să se adauge infernalul strigăt de alarmă hitleristă față de bolcevismul sovietic și lipsa de patriotism a atâtor elemente politice din țările noastre. Cu toate aceste elemente la îndemână, a fost ușor coloanei a 5-a germane să-și facă mendrele.

<c. 403, p. 11> Luni, 25 ianuarie

Din fericire, Duduia se simte mai bine. A fost la club. Eu am fost la golf, vădite progrese. E o zi splendidă.

Seara, sindrofie la Sophy, cu obijnuitul bridge.

Martți, 26 ianuarie

Duduia s-a dus la Crucea Roșie, iar eu în oraș după unele cumpărături. Seara, am rămas amândoi singuri, am pus Radio. Lovitură de teatru nemaipomenită: se dă un comunicat din ziua de 24, prin care se anunță că în 14 ianuarie, Roosevelt și Churchill s-au întrunit într-o conferință de 10 zile la Casablanca². Am trebuit să aud de două ori știrea, ca s-o cred. Cu acest prilej, s-au întâlnit și de Gaulle cu Giraud. A fost, pare-se, o foarte importantă conferință privitoare la desfășurarea viitoare a[1]